

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเรือ

ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านเกษตรกรรม

เห็ดครบวงจร

นายหยุด แซ่มประเสริฐ หมู่ที่ ๙ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ลุงหยุด แซ่มประเสริฐ เป็นเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ที่นำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาปรับปรุงและพัฒนา จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและเติบโตด้วยตนเองเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ลุงหยุด บอกว่า จุดเริ่มต้นของ ผลิตภัณฑ์ จากเดิมเป็นเพียงเกษตรกรเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดขอน เห็ดนางรมฮังการี เห็ดลมและ เห็ดโคนญี่ปุ่น ขายทั่วๆ ไป และได้เปิดฟาร์มเห็ดให้เป็นศูนย์เรียนรู้ มีเกษตรกร นักวิชาการ และนักธุรกิจ เข้ามาศึกษาเรียนรู้มากมายที่ “ฟาร์มลุงหยุด”

กิจกรรม

- การอบรมต่างๆ เกี่ยวกับการเพาะเห็ด
- ชมโรงเพาะเห็ด

ขั้นตอนการเพาะเลี้ยงเห็ดถึงเช่า

1. เริ่มจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อก่อน ซึ่งเนื้อเยื่อมาจากต้นสดของเห็ด โดยตัดเนื้อเยื่อขนาดประมาณ ๑ ลูกบาศก์เซนติเมตรมาตัดแยกเส้นใยในอาหารเพาะเลี้ยงที่ชื่อว่า พีดีเอ (PDA) ให้ได้เส้นใยที่บริสุทธิ์ คือ ไม่ติดเชื้อรา ไม่ติดแบคทีเรีย
2. หลังจากได้เส้นใยที่บริสุทธิ์ ให้นำไปลงในน้ำเชื้อขยายเพื่อเป็นหัวเชื้อ คือขั้นตอนของการทำหัวเชื้อให้เห็ดถึงเช่า
3. นำเส้นใยบริสุทธิ์ ขนาด ๑ ลูกบาศก์เซนติเมตรมาแขยลงในหัวเชื้อขยาย หรือพีดีบี (PDB) แล้วเขย่าให้เกิดเส้นใยเต็มขวด
4. เตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อโดยนำมันฝรั่งมาต้มกับน้ำ นำน้ำมันฝรั่งมากรองแล้วผสมกับน้ำตาลกลูโคส ยีสต์ สกัด อาหารเห็ด และตัวหนอนไหม นำข้าวสังข์หยดที่สีเป็นข้าวกลองมาใส่ในขวดแก้ว แล้วเติมน้ำมันฝรั่ง ที่ผสมกับส่วนประกอบอื่นๆ ลงไปพอท่วมพร้อมปิดฝา
5. นำข้าวที่ใส่น้ำมันฝรั่งที่ผสมกับส่วนประกอบอื่นๆ ไปเข้าเตาแรงดันหรือตุ๋นจนข้าวสุกแล้ว จึงนำหัวเชื้อเหลวที่เตรียมไว้ก่อนหน้านั้นมาหยอดลงในขวดแก้ว
6. หยอดเชื้อเสร็จนำไป เก็บในอุณหภูมิ ๑๘ องศาเซลเซียสในห้องเพาะเลี้ยงในที่มืดประมาณ ๓ สัปดาห์ หรือจนกว่าเส้นใยจะเต็ม พอเส้นใยเต็มจึงเริ่มเปิดแสงไฟเพื่อกระตุ้นให้เกิดดอกประมาณ ๔๕ วัน จึงสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ รวมระยะเวลาทั้งหมดประมาณ ๒ เดือนครึ่ง

ผลิตภัณฑ์จาก “ฟาร์มลุงหยุด”

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านเกษตรกรรม

เกษตรแบบผสมผสาน

นางชลธิชา คชประเสริฐ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การทำเกษตร ของคุณชลธิชา คชประเสริฐ ได้นำมโนแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการทำเกษตรแบบผสมผสาน ลดรายจ่ายต่างๆ โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงที่ใช้ในการทำการเกษตรโดยหันมาทำการเกษตรปลอดสารพิษ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การปลูกพืชผักสวนครัว

การเลี้ยงกบ

การเพาะเห็ด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ผ้าเช็ดเท้า

นายสังวาลย์ คชประเสริฐ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ชาวบ้านชุมชนบ้านคลองหัวช้าง โดยนายสังวาลย์ คชประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 บ้านคลองหัวช้าง ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และสมาชิกในชุมชนได้รวมกลุ่มกันสร้างอาชีพขึ้นมา รองรับ เพื่อลดความเสี่ยงจากการมีรายได้ที่ไม่แน่นอน และมีสำนึกรักบ้านเกิดต้องการที่จะกลับมาฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความสามัคคี ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา และสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน นำไปสู่การสร้างรายได้

กระบวนการทอมี ๒ อย่าง

ขั้นตอนที่ ๑ ในการผลิตใช้

๑. คัดผ้าเส้น/แยกสี/ตัดแต่งให้มีขนาดใกล้เคียงกันที่สุด
๒. ร้อยด้ายเข้ากับตัวกี่/จัดด้ายให้เข้าที่และให้เส้นด้ายตึงโดยขนาดความยาวของผ้าเส้นผ้าที่จะทอต้องเท่ากัน
๓. ทอเส้นผ้า
๔. ตัดแต่งเส้นด้ายที่เป็นส่วนเกินให้เรียบร้อย

ขั้นตอนที่ ๒

๑. นำบล็อกมาวางแล้วนำไม้กระดานสำหรับขัดเชือกมาวางตรงหัวท้าย เชือกทั้งสองฝั่ง โดยเอาไม้ขัดตามขวางกับเชือกสลับเส้นล่างบนไปเรื่อยๆ จนครบทุกเส้น

๒. นำเศษผ้ามามัดกับเชือกจะเริ่มตรงกลางหรือริมก่อนก็ได้ โดยจับมัดสองเส้นคู่กันก่อน จากนั้นก็นำเศษผ้ามามัดแยกเส้น โดยจับเชือกที่มัดคู่แรกมาหนึ่งเส้น ที่ยังไม่ได้มัดมารวมกันทำอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบทุกอัน

๓. เมื่อมัดเสร็จหมดแล้ว ให้ตัดเชือกออกจากบล็อกทั้งหัวและท้ายจนครบทุกเส้น จากนั้นก็ดึงออกจากบล็อก มัดเชือกทั้งหัวและท้ายดึงมาให้แน่น ติดกับพรมเช็ดเท้าทั้งหมดจนครบทุกเส้น เมื่อมัดครบทุกเส้นแล้ว ให้ใช้กรรไกรตกแต่งเศษผ้าให้ดูสวยงาม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านการแพทย์ไทย

ลูกประคบสมุนไพร

นางประไพ ทองประดับ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ลูกประคบสมุนไพร ภูมิปัญญาไทยมีมาตั้งแต่โบราณหลังการนวดรักษาผู้ป่วย หมอมักจะนำเอาสมุนไพรที่อยู่ในห่อผ้า ซึ่งเราเรียกว่า “ลูกประคบ” มาประคบให้หลังจากการนวด หรือบางอาการที่ไม่เหมาะกับการนวด หมอก็จะใช้ลูกประคบมาประคบตามส่วนต่างๆของร่างกายที่มีอาการปวด เมื่อยทำให้เรารู้สึกผ่อนคลายสบายตัว และรับรู้ได้ถึงอาการปวด เมื่อยดีขึ้น อาการปวด ตึงได้คลายลง

อุปกรณ์การทำลูกประคบ

๑. ผ้าดิบสำหรับห่อลูกประคบ ตัดเป็นผืนขนาด กว้าง ๓๕ x ยาว ๓๕ เซนติเมตร
๒. เชือก หรือ หนังสาย
๓. ตัวยาที่ใช้ทำลูกประคบ
๔. หม้อสำหรับนึ่งลูกประคบ
๕. จานหรือชามอลูมิเนียมเจาะรู (เพื่อให้ไอน้ำผ่านได้) รองลูกประคบ

ตัวยาที่นิยมใช้ทำลูกประคบ

๑. ไพล (๕๐๐ กรัม) แก้ปวดเมื่อย ลดการอักเสบ
๒. ผิวมะกรูดถ้าไม่มีใช้ใบแทนได้ (๒๐๐ กรัม) มีน้ำมันหอมระเหย แก้ลมวิงเวียน
๓. ตะไคร้บ้าน (๑๐๐ กรัม) แต่งกลิ่น
๔. ใบมะขาม (๓๐๐ กรัม) แก้อาการคันตามร่างกาย ช่วยบำรุงผิว
๕. ขมิ้นชัน (๑๐๐ กรัม) ช่วยลดการอักเสบ แก้โรคผิวหนัง
๖. เกลือ (๑ ช้อนโต๊ะ) ช่วยดูดความร้อนและช่วยพาตัวยาสัมผัสผ่าน ผิวหนังได้สะดวกขึ้น
๗. การบูร (๒ ช้อนโต๊ะ) แต่งกลิ่น บำรุงหัวใจ
๘. ใบส้มป่อย (๑๐๐ กรัม) ช่วยบำรุงผิว แก้โรคผิวหนัง ลดความดัน

วิธีการทำลูกประคบ

๑. หั่นหัวไพล ขมิ้นชัน ต้นตะไคร้ ผิวมะกรูด ตำมะกรูด ตำพอหยาบๆ (เวลาประคบจะได้ไม่ระคายเคือง)
๒. นำใบมะขาม ใบส้มป่อย (เฉพาะใบ) ผสมกับสมุนไพรข้อ ๑ เสร็จ แล้วให้ใส่เกลือ การบูร คลุกเคล้าให้เป็นเนื้อเดียวกัน แต่อย่าแฉะจนเป็นน้ำ
๓. แบ่งตัวยาที่เรียบร้อยแล้ว ใส่ผ้าดิบห่อเป็นลูกประคบประมาณลูกส้มโอ รัดด้วยเชือกให้แน่น (ลูกประคบเวลาถูกความร้อนยาสมุนไพรจะปล่อยลง ให้รัดใหม่ให้แน่นเหมือนเดิม)

วิธีการประคบ

๑. นำลูกประคบที่ได้ไปนึ่งในหม้อนึ่ง ใช้เวลานึ่งประมาณ ๑๕-๒๐ นาที
๒. นำลูกประคบที่รับความร้อนได้ที่แล้วมาประคบคนไข้ที่มีอาการต่างๆ โดยสับเปลี่ยนลูกประคบ
๓. จัดท่าคนไข้ให้เหมาะสม เช่น นอนหงาย นั่ง นอนตะแคง ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่จะทำการประคบสมุนไพร
๔. นำลูกประคบที่รับความร้อนได้ที่แล้วมาประคบบริเวณที่ต้องการประคบ (การทดสอบความร้อนของลูกประคบคือ ตะขี้ทองแขนหรือหลังมือ)
๕. ในการวางลูกประคบบนผิวหนังคนไข้โดยตรงในช่วงแรกๆ ต้องทำด้วยความเร็วไม่วางแช่นานๆ เพราะคนไข้จะทนร้อนไม่ได้มาก
๖. เมื่อลูกประคบคลายความร้อนลงก็สามารถเปลี่ยนลูกประคบอีกลูกหนึ่งแทน (นำลูกเดิมไปนึ่งต่อ)

การเก็บลูกประคบสมุนไพร

ลูกประคบสมุนไพรที่ใช้ครั้งหนึ่งแล้วสามารถเก็บไว้ได้นาน ๓-๕ วัน หลังจากใช้แล้วควรผึ่งลูกประคบให้แห้ง เก็บใส่ถุงหรือภาชนะปิดฝาให้แน่นแช่ตู้เย็นจะเก็บได้นานขึ้น ให้สังเกตถ้าลูกประคบมีเชื้อราปรากฏให้เห็นและมีกลิ่นเหม็นเปรี้ยว หรือสีเหลืองจางลง แสดงว่าตัวยาเสีย ไม่มีคุณภาพไม่ควรนำมาใช้อีกต่อไป เพราะจะใช้ไม่ได้ผล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านการแพทย์ไทย

นายสงัด เกตุศิริ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

น้ำมันสะเดา และน้ำมันสกัดอื่น ๆ

นายสงัด เกตุศิริ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลคลองเรือ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรท้องถิ่น โดยเฉพาะสมุนไพรที่นำมาสกัดเป็นน้ำมันเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อย รักษาสะเก็ดแผลต่างๆ เช่น น้ำมันสะเดา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตำบลคลองเรือ ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบค่อนข้างเรียบถึงลูกคลื่นลอนตอนบนของตำบลจรดเทือกเขาป่าสงวนแห่งชาติ ป่ามวกเหล็ก และป่าทับกวาง มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ คลองห้วยกรวดและคลองหัวช้าง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปจึงเหมาะสำหรับการเกษตรและปศุสัตว์ มีประชากรประมาณ ๗,๐๐๐ คน อาชีพโดยส่วนใหญ่ คือ การทำนา ทำไร่ข้าวโพด ทำไร่อ้อยและสวนผลไม้ เช่น มะม่วง กระท้อน มะไฟ และหมาก ส่วนอาชีพเสริมที่เป็นรายได้สำคัญของตำบลคลองเรือ ได้แก่ เพาะเห็ดฟาง ทำน้ำสกัด ชีวภาพ เลี้ยงโคนม จักสาน รับจ้างทำงานในโรงงาน และค้าขาย

■ กุณตำบล

กุณทางทรัพยากรท้องถิ่น

ทรัพยากรน้ำ

ลักษณะสภาพทั่วไปของตำบล พื้นที่บริเวณหมู่ ๔ และหมู่ ๑๐ มีสภาพเป็นผืนป่า โดยมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา ส่วนหมู่ ๑๒ ๓ ๕ ๖ ๗ ๘ และ ๙ มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ภายในตำบลยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ๗ แห่ง ได้แก่ คลองสี่เสียด คลองห้วยกรวด คลองหัวช้าง คลองเรือ คลองหนองไทร คลองวิหารแดง และมีอ่างเก็บน้ำเขาแก้ว เป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน การทำการเกษตร และอยู่ระหว่างการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอ่างเก็บน้ำเขาแก้ว มีทัศนียภาพที่สวยงาม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กุนทางประเพณีและวัฒนธรรม

วัดเป็นศูนย์รวมของบุคคลในชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา สังคมชาวคลองเรือมีความสัมพันธ์อย่างญาติพี่น้อง ผู้เข่าให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส และมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีประเพณีงานทำบุญกลางบ้าน โดยจัดให้มีในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อสืบสานวัฒนธรรม นอกจากนี้ เอกลักษณ์ที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของชาวตำบลคลองเรืออีกเรื่องหนึ่งคือ กลองยาวประยุกต์ ซึ่งเป็นผลมาจากการตีกลองยาว แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ได้มีการรวมคนในชุมชนและจัดตั้งเป็นกลุ่มกลองยาวประยุกต์ เพื่อใช้ในงานมงคลต่างๆ ของตำบล เช่น งานบวช การแห่ขันหมาก แห่พระ งานขึ้นบ้านใหม่ เพราะเป็นการรำรำที่สวยงาม และยังคงไว้ซึ่งพิธีกรรมหรือประเพณีการไหว้ครูกลองยาว ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี

ทรัพยากรป่า

ผืนป่าเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างเทือกเขาใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดนครนายก สระบุรี และปราจีนบุรี ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้นานาชนิด เช่น ตะแบก อินทนิล และคันหว่ายจำนวนมากในอดีต แต่เนื่องจากมีการทำสัมปทานป่าไม้ ทำให้ไม้ใหญ่ถูกตัดทำลาย จนเหลือพื้นที่ที่เป็นป่าชุมชนที่สุดท้ายของตำบล คือ ป่าเขาแก้ว ซึ่งอยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติพระพุทธฉาย อาจกล่าวได้ว่าป่าเขาแก้ว เป็นเพียงผืนป่าที่เหลือเพียงแห่งเดียวของตำบลคลองเรือ เมื่อมีการสำรวจพรรณไม้ที่อยู่ในบริเวณป่าเขาแก้วพบว่าส่วนใหญ่ประกอบด้วย คันประคู้ อินทนิล จามจรี นนทรี่ มะกอก และไม้ไผ่ต่างๆ อีกจำนวนมาก

กุนทางด้านศักยภาพชุมชน

ตำบลคลองเรือมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการที่รัฐบาลสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน ทำให้มีการออมเงินสมทบกองทุนหมู่บ้าน นอกจากนั้นยังมีการประกอบอาชีพ เช่น การพัฒนาจากการปลูกเห็ดในครัวเรือนมาสู่การเพาะเห็ดในโรงเรือน การทอผ้าเช็ดเท้าและการหมักปุ๋ยชีวภาพใช้เอง เป็นต้น จนทำให้เกิดการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มหญ้าแฝก กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มทอผ้าเช็ดเท้า จนสามารถจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ทุกวันนี้ชาวตำบลคลองเรือจึงมีการขับเคลื่อนงานร่วมกันของชุมชนอย่างค่อเนื่อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านศิลปกรรม

กลองยาวประยุกต์

นายสังวาลย์ ศขประเสริฐ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

กลองยาวประยุกต์ ซึ่งเป็นผลมาจากการตี กลองยาว แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ได้มีการรวมคนในชุมชน และจัดตั้งเป็น กลุ่มกลองยาวประยุกต์ เพื่อใช้ในการงานมงคลต่างๆ ของตำบล เช่น งานบวช การแห่ขันหมาก แห่พระงานขึ้นบ้านใหม่ เพราะเป็นการร่ายรำที่สวยงาม และ ยังคงไว้ซึ่งพิธีกรรมหรือประเพณีการไหว้ครูกลองยาว ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองเรือ

ด้านศูนย์การเรียนรู้

นายสังวาลย์ คชประเสริฐ

นางชลนิธา คชประเสริฐ

หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองเรือ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านคลองหัวช้าง หมู่ ๑๐ ได้รับการคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในโครงการหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข (Smart Village) อันดับ ๑ ของสระบุรี ของกระทรวงมหาดไทย ใน พ.ศ.๒๕๕๙ ได้รับถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ นอกจากนั้นยังได้รับรางวัลเขียวขจีดีเด่น เนื่องจากในชุมชน มีการปลูกต้นไม้ มีการจัดระเบียบ มีความสะอาด และมีการ จัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม หลังจากได้รับรางวัลก็เริ่มมีคนมาดูงานมากขึ้น รางวัลที่ได้รับนี้เป็นผลจากการปลูกไม้ ล้อมพื้นที่บ้านการหมักปุ๋ยชีวภาพการปลูกพืชผักสวนครัว และการเพาะเห็ดโรงเรือน นอกจากนี้ ชุมชนยังได้มีการจัดทำธนาคารต้นไม้ โดยการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ชุมชน เชื่อว่าการปลูกป่าได้ประโยชน์หลายทาง ไม่ว่าจะเป็น การให้ความร่วมมือและให้อากาศที่บริสุทธิ์ ทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกในคนในชุมชนร่วมกันปลูกป่าและรักษาพันธุ์ไม้ โดยมีแนวคิดที่ว่าพออยู่ โดยปลูกไม้เศรษฐกิจไว้ขาย สร้างที่อยู่อาศัย พอกิน พืชเกษตร สมุนไพร ที่เป็นอาหาร เป็นยา พอใช้ ใช้สอย โดยตรง (ทำฟืน ทำถ่าน) เช่น ไม้ยูง ไม้ไผ่ เป็นประโยชน์ต่อระบบนิเวศ สร้างความสมบูรณ์ ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่า

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองหัวช้าง ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคลองหัวช้าง ได้รับโล่รางวัลสิ่งทองจากกระทรวงมหาดไทย ในการประกวดศูนย์เรียนรู้ชุมชนดีเด่นระดับเขต อีกทั้งยังได้รับการคัดเลือกจากจังหวัดสระบุรี ในโครงการภูมิปัญญาไทย ขยายสู่ปวงชนฯ ทั้งนี้ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้าน คลองหัวช้างจึงได้มีการขยายผลพัฒนาเป็นจุดเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

๑. แผนการเรียนรู้ชุมชนอย่างยั่งยืน
๒. กลุ่มทอผ้าเซ็ดเท้าบ้านคลองหัวช้าง เรียนรู้การพัฒนา กลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน
๓. การพัฒนาที่ดินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๔. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพบ้านคลองหัวช้าง เรียนรู้การใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยปั้นเม็ด
๕. ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงปลาในบ่อปูน
๖. เรียนรู้พลังงานทดแทน ได้แก่ เตาเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ แก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์
๗. ฐานอาชีพต่างๆ

